

NICOLAI HARTMANN

TAKİYETTİN MENGÜŞOĞLU

Felsefî Tartışma Çevreleri

Berlin-İstanbul

Yayına Hazırlayan
Yusuf Örnek

TÜRKİYE FELSEFE KURUMU

NICOLAI HARTMANN

-

TAKİYETTİN MENGÜŞOĞLU

Felsefi Tartışma Çevreleri
Berlin – İstanbul

Yayına Hazırlayan
Yusuf Örnek

Ankara 2023

Nicolai Hartmann - Takiyettin Mengüsođlu

Felsefi Tartışma Çevreleri

Berlin - İstanbul

Yayına hazırlayan: Yusuf Örnek

1. Baskı, TFK, 2022

2. Baskı, TFK, 2023

ISBN 978-975-7748-69-4

© Türkiye Felsefe Kurumu

**Bu kitabın yayın hakkı, Türkiye Felsefe Kurumu'nundur.
İzin alınmadan, kitabın tümü ya da bir bölümü yeniden
basılamaz, çoğaltılamaz.**

Nicolai Hartmann'ın fotoğrafı © Lise Kraemer Ailesi

Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları

Ahmet Rasim Sokak, No: 8/2

Çankaya 06550, Ankara

Tel: (0312) 440 74 08

Web: www.tfk.org.tr

e-mail: turkiyefelsefekurumu@gmail.com

Kapak: Ali İmren Dizgi: Turgut Kaya

Baskı

Meteksan Matbaacılık ve Teknik San. Tic. Aş.

Beytepe Köy Yolu No: 3

06800 Bilkent-Çankaya/ANKARA

Sertifika No: 46519

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....7

I. NICOLAI HARTMANN'IN FELSEFİ

TARTIŞMA ÇEVRELERİ..... 13

1. Yanılmanın İşlevi: Berlin, Güz Dönemi 1935/36, Giriş 24

1. Oturum..... 31

2. Oturum..... 39

3. Oturum..... 45

4. Oturum..... 53

5. Oturum..... 59

6. Oturum..... 63

7. Oturum..... 69

8. Oturum..... 76

9. Oturum..... 82

10. Oturum..... 88

11. Oturum..... 95

12. Oturum..... 101

13. Oturum..... 107

14. Oturum..... 113

15. Oturum..... 120

2. Kavramların Değişimi Hakkında: Berlin, Bahar Dönemi

1937, Giriş	129
1. Oturum.....	133
2. Oturum.....	141
3. Oturum.....	147
4. Oturum.....	154
5. Oturum.....	163
6. Oturum.....	169
7. Oturum.....	174
8. Oturum.....	180
9. Oturum.....	187
10. Oturum.....	192
11. Oturum.....	198
12. Oturum.....	204
13. Oturum.....	211

3. Nicolai Hartmann'ın Tartışma Çevrelerinin Katılımcıları . 217

II. TAKİYETTİN MENGÜŞOĞLU'NUN FELSEFİ TARTIŞMA ÇEVRELERİ..... 219

1. Fikirlerin Soysuzlaşması Hakkında: İstanbul, Güz Dönemi, 1962/63.....	223
13. Oturum.....	223
17. Oturum.....	225

18. Oturum.....	228
2. Takiyettin Mengüşoğlu'nun Tartışma Çevrelerinin	
Katılımcıları.....	235
III. EK BİLGİLER	
1. Felsefi Tartışma Notlarında Adı Geçen Filozoflar, Bilim İnsanları ve Sanatçılar	239
2. Nicolai Hartmann'ın Felsefi Tartışma Çevreleri	247
3. Nicolai Hartmann'ın Berlin'de Verdiği Dersler ve Seminerler	249
4. Hayatlar ve Eserler	251
Nicolai Hartmann.....	251
Takiyettin Mengüşoğlu.....	252
IV. KAYNAKÇA.....	255

Nicolai Hartmann Marburg'da ordinaryüs olduktan sonra en seçkin öğrencilerini akşamları evine davet ediyor ve geç saatlere kadar onlarla felsefi tartışmalar yapıyordu. Her dönem belirli bir felsefe problemine yoğunlaşan bu tartışmalara düşünürün verdiği ad "felsefi tartışma çevresi" idi. 1920-1950 yıllarında 40'tan fazla sayıda gerçekleşen bu çevrelere 1935-1938 arasında Berlin'de öğrenim görmekte olan Takıyettin Mengüşoğlu da katıldı. Hartmann'ın tek Türk doktora öğrencisi olan Mengüşoğlu'nun Türkiye'de de aynı şekilde az sayıdaki öğrencileriyle "felsefi tartışma çevresi" düzenlediğini biliyoruz. Bu kitapta Mengüşoğlu'nun Berlin'de katıldığı *Yanılmamanın İşlevi* (Güz Dönemi 1935/36) ve *Kavramların Değişimi Hakkında* (Bahar Dönemi 1937) başlıklı tartışma çevrelerinin yanı sıra, onun İstanbul'da düzenlediği *Fikirlerin Soysuzlaşması Hakkında* (Güz Dönemi 1962/63) başlıklı tartışma çevresinin notları yer alıyor. Bu notlar filozofların yönetiminde gerçekleştirilen tartışmalar esnasında felsefi düşüncelerin nasıl geliştirildiğine ve terimlerin nasıl kavramlaştırıldığına mükemmel örnekler veriyor. Platon'un diyaloglarında neredeyse sadece Sokrates bunu yaparken Hartmann kavramlaştırmayı öğrencilerinin katkılarıyla gerçekleştiriyor. Bu işlevi sayesinde felsefi tartışma çevrelerinin notları felsefe dünyasında yeni bir yazın türü olarak karşımıza çıkıyor.

